

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΣΤΟ
ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

Αθήνα, 31-10-2023

Αριθμός γνωμοδότησης 113/2023

Αριθμός ερωτήματος : Το υπ' αριθμ. γεν. πρωτ. 29800/26-6-2023 έγγραφο του Γραφείου Πρύτανη, σε συνδυασμό προς το υπ' αριθμ. γεν. πρωτ. 28468/23/009/16-6-2023 της Σχολής Εφαρμοσμένων Μαθηματικών και Φυσικών Επιστημών (Σ.Ε.Μ.Φ.Ε.).

Περίληψη ερωτήματος : Ερωτάται, εάν τα αφυπηρετήσαντα μέλη Δ.Ε.Π. και οι Ομότιμοι Καθηγητές έχουν το δικαίωμα να επιβλέπουν διπλωματικές εργασίες πρώτου κύκλου σπουδών και διδακτορικές διατριβές.

Ιστορικό

1. Ο παραπάνω προβληματισμός έχει προέλθει από την Σχολή Εφαρμοσμένων Μαθηματικών και Φυσικών Επιστημών εξ' αιτίας των διιστάμενων απόψεων, οι οποίες υφίστανται για το ζήτημα και που οδήγησαν στην διατύπωση του εξεταζομένου ερωτήματος.

Νομοθετικό πλαίσιο.

2. Με τις διατάξεις του άρθρου 16 παρ. 1 του Συντάγματος, όπως αυτό ισχύει μετά την τροποποίησή του από το από 25/11/2019 ψήφισμα της Θ' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων ορίζονται τα ακόλουθα :

«Η τέχνη και η επιστήμη, η έρευνα και η διδασκαλία είναι ελεύθερες. Η ανάπτυξη και η προαγωγή τους αποτελεί υποχρέωση του Κράτους. Η

ακαδημαϊκή ελευθερία και η ελευθερία της διδασκαλίας δεν απαλλάσσουν από το καθήκον της υπακοής στο Σύνταγμα».

3. Με τις ακόλουθες διατάξεις του νόμου 4957/2022 «Νέοι ορίζοντες στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα : Ενίσχυση της ποιότητας, της λειτουργικότητας και της σύνδεσης των Α.Ε.Ι. με την κοινωνία και λοιπές διατάξεις (Α΄ 141) ορίζονται τα εξής :

Άρθρο 4 παρ. 1 : «Στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Ε.Ι.) κατοχυρώνεται και προστατεύεται η ακαδημαϊκή ελευθερία στην έρευνα και στη διδασκαλία η οποία αποτελεί θεσμική εγγύηση της αδέσμευτης και απαραβίαστης επιστημονικής σκέψης και διδασκαλίας».

Άρθρο 170 : «Οι ομότιμοι καθηγητές των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Α.Ε.Ι.) δύνανται :

α) Να παρέχουν διδακτικό έργο κατά το άρθρο 64 μετά από απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος σε προγράμματα πρώτου κύκλου σπουδών του Α.Ε.Ι. με ανώτατο όριο έξι (6) ωρών εβδομαδιαίως. β) Να παρέχουν διδακτικό έργο σε προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών και να επιβλέπουν διπλωματικές εργασίες, καθώς και σε ξενόγλωσσα προγράμματα σπουδών. γ) Να συμμετέχουν σε τριμελείς και επταμελείς Επιτροπές για την παρακολούθηση και κρίση διδακτορικών διατριβών.

.....
Οι δυνατότητες των περ. α), β), γ), ε) και ζ) υφίστανται και για τα αφυπηρητήσαντα μέλη Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι.»

Άρθρο 64 παρ. 1 : «Ως διδακτικό έργο νοείται : α) η αυτοδύναμη διδασκαλία μαθημάτων, υποχρεωτικών και επιλογής, β) η διεξαγωγή εργαστηρίων και εργαστηριακών ασκήσεων γ) το κλινικό έργο για τη διδασκαλία φοιτητών και η διεξαγωγή κλινικών ασκήσεων, δ) η εποπτεία και ο συντονισμός των φοιτητών κατά τη διενέργεια πρακτικής άσκησης, ε) η επίβλεψη εργασιών ή διπλωματικών εργασιών και στ) η οργάνωση και διεξαγωγή σεμιναρίων και συνεδρίων ή η οργάνωση και ο συντονισμός άλλων εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων που αποσκοπούν στην εμπάθунση και εμπέδωση σε υψηλό επίπεδο γνώσεων των φοιτητών σε επιστημονικές περιοχές του γνωστικού αντικείμενου του προγράμματος σπουδών».

Άρθρο 83

Παρ. 1 : «Το διδακτικό έργο των Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.) ανατίθεται, κατόπιν απόφασης του αρμοδίου Οργάνου του Π.Μ.Σ. στις ακόλουθες κατηγορίες διδασκόντων .... β) ομότιμους καθηγητές ή αφυπηρετήσαντα μέλη Δ.Ε.Π. του Τμήματος ή άλλων Τμημάτων του ίδιου ή άλλου Α.Ε.Ι.

Παρ. 3 : «Δικαίωμα επίβλεψης διπλωματικών εργασιών έχουν οι διδάσκοντες των περ. α) έως στ) της παρ. 1 υπό την προϋπόθεση ότι είναι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος. Με απόφαση του αρμοδίου οργάνου του Π.Μ.Σ. δύναται να ανατίθεται η επίβλεψη διπλωματικών εργασιών και σε μέλη Δ.Ε.Π., Ε.Ε.Π. και Ε.ΔΙ.Π. του Τμήματος, που δεν έχουν αναλάβει διδακτικό έργο στο Π.Μ.Σ.».

Άρθρο 90 παρ. 1 : «Τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Ε.Ι.) δύναται να διοργανώνουν προγράμματα σπουδών τρίτου κύκλου, τα οποία αποσκοπούν στην προαγωγή της πρωτότυπης επιστημονικής έρευνας και στην ουσιαστική συνεισφορά στην εξέλιξη της γνώσης τουλάχιστον σε έναν (1) επιστημονικό κλάδο και οδηγούν στην απόκτηση διδακτορικού διπλώματος μετά από την εκπόνηση και επιτυχή υποστήριξη διδακτορικής διατριβής. Τα προγράμματα σπουδών τρίτου κύκλου περιλαμβάνουν την υποχρεωτική εκπόνηση διδακτορικής διατριβής σε αντικείμενο που σχετίζεται με την επιστημονική περιοχή του Τμήματος και δύναται να περιλαμβάνουν αυτοτελές πρόγραμμα μαθημάτων διδακτορικών σπουδών, το οποίο συνίσταται στην παρακολούθηση και επιτυχή περάτωση ολοκληρωμένου κύκλου μαθημάτων ή άλλων εκπαιδευτικών ή ερευνητικών δραστηριοτήτων, που αντιστοιχούν κατ' ελάχιστον σε τριάντα (30) πιστωτικές μονάδες (European Credit Transfer and Accumulation System – ECTS)».

Άρθρο 94

Παρ. 1 : «Με απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (Α.Ε.Ι.) ορίζεται η τριμελής συμβουλευτική επιτροπή, μεταξύ των οποίων ορίζεται και ο επιβλέπων. Στη συμβουλευτική επιτροπή δύναται να συμμετέχουν ως μέλη : α) μέλη Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού (Δ.Ε.Π.) κάθε βαθμίδας του Τμήματος του Α.Ε.Ι., β) μέλη Δ.Ε.Π. άλλων Τμημάτων του ίδιου ή άλλου Α.Ε.Ι., γ) Ομότιμοι Καθηγητές και αφυπηρετήσαντα μέλη Δ.Ε.Π., δ) ..... ε) ..... στ).....».

Παρ. 2 : «Τα μέλη της τριμελούς συμβουλευτικής επιτροπής έχουν είτε ίδιο ή συναφές γνωστικό αντικείμενο, είτε ίδιο ή συναφές επιστημονικό έργο με την προς εκπόνηση διδακτορική διατριβή. Ο αριθμός των αφυπηρετησάντων Μελών Δ.Ε.Π. που συμμετέχουν ως μέλη στην τριμελή συμβουλευτική επιτροπή δεν δύναται να υπερβαίνει τον έναν (1). Η τριμελής συμβουλευτική επιτροπή είναι αρμόδια για την υποστήριξη του υποψήφιου διδάκτορα κατά τη διαδικασία εκπόνησης και συγγραφής της διδακτορικής διατριβής και την παρακολούθηση της προόδου της. Ο επιβλέπων και τα μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής δεν δικαιούνται αμοιβής ή άλλης αποζημίωσης για την υποστήριξη της εκπόνησης της διδακτορικής διατριβής».

Άρθρο 469 παρ. 4 : «Οι ισχύοντες κατά τη δημοσίευση του παρόντος οργανισμοί και οι εσωτερικοί κανονισμοί των Α.Ε.Ι. διατηρούνται σε ισχύ κατά το μέρος που δεν προσκρούουν στον παρόντα. Τα Α.Ε.Ι. προσαρμόζουν τους εσωτερικούς κανονισμούς τους εντός διαστήματος έξι (6) μηνών από την έναρξη ισχύος του παρόντος. Η παράλειψη προσαρμογής ή έκδοσης του εσωτερικού κανονισμού και του οργανισμού του Α.Ε.Ι. δεν επιδρά στην εφαρμογή των ρυθμίσεων του παρόντος».

4. Με την διάταξη του άρθρου 45 παρ. 5 εδ. α' ν. 2413/1996 «Η Ελληνική Παιδεία στο εξωτερικό η διαπολιτισμική εκπαίδευση και άλλες διατάξεις» (Α' 124), όπως είχε αντικατασταθεί, αρχικά, με την διάταξη του άρθρου 26 περ. 5 ν. 3549/2007 και κατόπιν τροποποιήθηκε με την διάταξη του άρθρου 34 παρ. 1 ν. 4115/2013, ορίζεται ότι : «Μέλη Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι., που αποχωρούν λόγω συνταξιοδότησης διατηρούν την ιδιότητα του μέλους τριμελούς συμβουλευτικής επιτροπής υποψήφιων διδακτόρων, την ιδιότητα του επιβλέποντος καθηγητή και την ιδιότητα μέλους επταμελούς εξεταστικής επιτροπής για τελική αξιολόγηση και κρίση διδακτορικών διατριβών, τις οποίες έχουν πριν την αποχώρησή τους».

5. Περαιτέρω με την διάταξη του άρθρου 16 παρ. 1 περ. 1ε της υπ' αριθμ. Φ1/232/Β1/404/5-9-2000 απόφασης του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων «Έγκριση του εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας του Εθνικού Μετσοβίου Πολυτεχνείου (Β' 1098) ορίζεται : «Οι αποχωρούντες Καθηγητές και κατά μείζονα λόγο οι Ομότιμοι, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 45 παρ. 5 του ν. 2413/96 (ΦΕΚ 124/17-6-96 τ. Α') διατηρούν την ιδιότητα μέλους τριμελούς συμβουλευτικής επιτροπής υποψήφιων διδακτόρων

και την ιδιότητα του επιβλέποντος Καθηγητή και μπορούν να ορίζονται ως μέλη εισηγητικών επιτροπών για την κρίση μελών Δ.Ε.Π. Το Ίδρυμα θεωρεί ότι η αξιοποίηση αυτής της τελευταίας νομικής δυνατότητας ενδείκνυται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις».

6. Με την διάταξη του άρθρου 4 εδ. α΄ περίοδος τέταρτη της υπ΄ αριθμ. 24606/27-5-2018 απόφασης της Συγκλήτου του Εθνικού Μετσοβίου Πολυτεχνείου «Έγκριση Κανονισμού Διδακτορικών Σπουδών της Σχολής Εφαρμοσμένων Μαθηματικών και Φυσικών Επιστημών του Εθνικού Μετσοβίου Πολυτεχνείου» (Β΄ 1838) ορίζεται ότι : «Αν ο αρχικώς επιβλέπων μετακινηθεί σε άλλο Α.Ε.Ι. ή Τμήμα Α.Ε.Ι. ή συνταξιοδοτηθεί συνεχίζει να τελεί χρέη επιβλέποντος των Διδακτορικών Διατριβών που έχει αναλάβει και ο τίτλος απονέμεται από το Ε.Μ.Π., στο οποίο ανήκει η Σχολή Ε.Μ.Φ.Ε., όπου ξεκίνησε η εκπόνηση της διδακτορικής διατριβής».

Ερμηνεία-Εφαρμογή διατάξεων

Από τις προαναφερόμενες διατάξεις ερμηνευόμενες αυτοτελώς, αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους εν όψει και όλου του νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσονται και του σκοπού που υπηρετούν, συνάγονται τα ακόλουθα:

7. Από την γραμματική διατύπωση της διάταξης του άρθρου 170 εδ. α΄ του νόμου 4957/2022 προκύπτει ότι στους ομότιμους καθηγητές όλων των Ανωτέρων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Α.Ε.Ι.) παρέχεται η δυνατότητα να προσφέρουν διδακτικό έργο, κατά τις διατάξεις του άρθρου 64 του ίδιου νόμου, σε προγράμματα του πρώτου κύκλου σπουδών με ωριαίο καθ΄ εβδομάδα περιορισμό, μετά από λήψη σχετικής απόφασης της οικείας Συγκλήτου. Με την διάταξη του επομένου β΄ εδαφίου ορίζεται ότι στην ίδια κατηγορία καθηγητών παρέχεται η δυνατότητα να προσφέρουν διδακτικό έργο και σε προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών, δηλαδή δευτέρου κύκλου σπουδών και, κατά ρητή πρόβλεψη του νομοθέτη, να επιβλέπουν διπλωματικές εργασίες. Επίσης στους ίδιους, δίδεται η δυνατότητα να προσφέρουν διδακτικό έργο και σε ξενόγλωσσα προγράμματα σπουδών. Τέλος, με τη διάταξη του επομένου γ΄ εδαφίου ορίζεται ότι στους ομότιμους καθηγητές παρέχεται η δυνατότητα να συμμετάσχουν και σε τριμελείς ή επταμελείς επιτροπές για να παρακολουθήσουν και να αξιολογήσουν διδακτορικές διατριβές, δηλαδή να συμμετάσχουν και σε προγράμματα τρίτου κύκλου σπουδών χωρίς, όμως, σε αυτή την περίπτωση, να διευκρινίζεται, εάν

αυτοί έχουν και την δυνατότητα να οριστούν και ως επιβλέποντες τέτοιων διατριβών. Κατ' αρχήν, πρέπει να γίνει δεκτό ότι σε όλες τις ανωτέρω περιπτώσεις ο νομοθέτης, αφού δεν διακρίνει σχετικά παρέχει τις αναφερόμενες δυνατότητες τόσο στους ομότιμους καθηγητές, οι οποίοι παρείχαν έργο ως εν ενεργεία καθηγητές και μετέπειτα αφυπηρέτησαν, όσο και σε εκείνους, οι οποίοι, μετά την αφυπηρέτησή τους, εκδήλωσαν την επιθυμία να συμμετάσχουν και να παράξουν έργο σε κάποιο κύκλο σπουδών. (πρβλ. Δ.Εφ.Πειρ.Α8/2023). Να διευκρινιστεί ενταύθα, ότι, όλοι οι αφυπηρευτούντες καθηγητές δεν έχουν την ιδιότητα του ομότιμου. Αυτός είναι τιμητικός τίτλος, που απονέμεται σε αποχωρούντες από την ενεργό υπηρεσία καθηγητές Α.Ε.Ι. από την διοίκηση του Ιδρύματος, στο οποίο δίδασκαν. Απονέμεται δε με ορισμένες προϋποθέσεις, κύρια των οποίων είναι να έχει διακριθεί ο αποχωρών στην επιστήμη του έχοντας επιδείξει σημαντικό έργο. Κατά ρητή πρόβλεψη του νομοθέτη, που περιλαμβάνεται στην τελευταία περίοδο του άρθρου 170 ν. 4957/2022, όλες, οι παραπάνω δυνατότητες παρέχονται όχι μόνο στους έχοντες αποκτήσει τον τίτλο του ομότιμου καθηγητή, αλλά σε όλα τα άλλα αφυπηρευτήσαντα μέλη Δ.Ε.Π. των Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων.

8. Με τη διάταξη του άρθρου 64 παρ. 1 εδ. ε' του ανωτέρω νομοθετήματος, στην οποία παραπέμπει ο νομοθέτης της πιο πάνω διάταξης του άρθρου 170 εδ. α', για τον πρώτο κύκλο σπουδών, αποσαφηνίζεται η έννοια του «διδασκτικού έργου». Σύμφωνα με αυτήν στην υπ' όψη έννοια περιλαμβάνεται ρητά και «η επίβλεψη εργασιών ή διπλωματικών εργασιών».

9. Περαιτέρω, με την διάταξη του άρθρου 83 παρ. 1 περ. β' του ίδιου νόμου προβλέπεται η δυνατότητα ανάθεσης διδασκτικού έργου και σε πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών, δηλαδή δεύτερου κύκλου σπουδών, πλην, άλλων και σε ομότιμους καθηγητές ή και σε λοιπά αφυπηρευτήσαντα μέλη Δ.Ε.Π., που παρείχαν έργο στο Τμήμα από το οποίο απεχώρησαν ή ακόμα και σε άλλα Τμήματα, είτε του ίδιου Πανεπιστημίου της αποχώρησης, είτε άλλου. Με την διάταξη δε της παραγράφου 3 εδ. α' ορίζεται ρητά ότι δυνατότητα (δικαίωμα) επίβλεψης διπλωματικών εργασιών των φοιτητών του κύκλου αυτού σπουδών, έχουν, πλην άλλων, και οι ομότιμοι, ως και οι λοιποί αφυπηρευτήσαντες καθηγητές, υπό την απαραίτητη προϋπόθεση ότι είναι κάτοχοι (σχετικού) διδακτορικού διπλώματος.

10. Εξ ετέρου, με τις διατάξεις του άρθρου 90 παρ. 1 ν. 4957/2022 προβλέπεται η δυνατότητα των Α.Ε.Ι. να διοργανώνουν προγράμματα, που αποβλέπουν στην απόκτηση διδακτορικών διπλωμάτων, δηλαδή τρίτου κύκλου σπουδών, ως και ο τρόπος απόκτησης των διπλωμάτων αυτών. Με τις διατάξεις του άρθρου 94 παρ. 1 εδ. γ' και 2 του ίδιου, πάντα, νόμου ορίζεται ότι για την υποστήριξη του υποψηφίου διδάκτορα κατά την διαδικασία της εκπόνησης της διδακτορικής διατριβής και για την παρακολούθηση της προόδου αυτής, συγκροτείται τριμελής συμβουλευτική επιτροπή. Σ' αυτήν έχουν δυνατότητα να συμμετάσχουν ως μέλη, πλην άλλων, και οι ομότιμοι καθηγητές, ως και τα λοιπά αφυπηρητήσαντα μέλη Δ.Ε.Π., αρκεί (όλοι τους) να έχουν το ίδιο ή συναφές γνωστικό αντικείμενο, είτε, ακόμα, το ίδιο ή συναφές επιστημονικό έργο προς το αντικείμενο της εκπονούμενης διδακτορικής διατριβής. Για την συγκρότηση της επιτροπής αυτής απαιτείται έκδοση απόφασης της Συνέλευσης του οικείου Τμήματος της Σχολής. Με την απόφαση αυτή, πρέπει να ορίζεται και ο επιβλέπων, ο οποίος απαραίτητα πρέπει να ανήκει στα μέλη της Επιτροπής. Δεδομένου ότι ο νομοθέτης δεν διακρίνει, επιβλέπων μπορεί να οριστεί είτε ομότιμος καθηγητής, είτε και κάποιο άλλο αφυπηρητήσαν μέλος Δ.Ε.Π.

11. Από τα παραπάνω αναφερόμενα προκύπτει ότι οι ομότιμοι καθηγητές Α.Ε.Ι. ως και τα λοιπά αφυπηρητήσαντα μέλη Δ.Ε.Π. έχουν την δυνατότητα ώστε :

- α) Να επιβλέπουν διπλωματικές εργασίες του πρώτου κύκλου σπουδών. Τούτο προκύπτει από τις συνδυασμένες διατάξεις του πρώτου εδαφίου, ως και της τελευταίας περιόδου του άρθρου 170, αλλά και του άρθρου 64 παρ. 1 εδ. ε ν. 4957/2022, κατά ρητή, περί τούτου, πρόβλεψη του νομοθέτη.
- β) Να επιβλέπουν διπλωματικές εργασίες δεύτερου κύκλου σπουδών. Τούτο προκύπτει από τις συνδυασμένες διατάξεις του δεύτερου εδαφίου και της τελευταίας περιόδου του άρθρου 170, ως και του άρθρου 83 παρ. 1, εδ. β' και παρ. 3 ν. 4957/2022, κατά ρητή, περί τούτου πρόβλεψη του νομοθέτη.
- γ) Να επιβλέπουν διδακτορικές διατριβές, οι οποίες εκπονούνται σε προγράμματα τρίτου κύκλου σπουδών. Τούτο προκύπτει από τις συνδυασμένες διατάξεις του τρίτου εδαφίου και της τελευταίας περιόδου του άρθρου 170, του άρθρου 90, ως και του άρθρου 94 παρ. 1 εδ. γ' και παρ. 2 ν. 4957/2022, κατά σαφή, περί τούτου βούληση του νομοθέτη.

12. Με τις διατάξεις του άρθρου 16 παρ. 1 του Συντάγματος καθιερώνεται η αρχή της ακαδημαϊκής ελευθερίας, που αποτυπώνεται επίσης και στη διάταξη του άρθρου 4 παρ. 1 ν. 4957/2022. Με αυτήν ο συνταγματικός, αλλά και ο κοινός νομοθέτης προστατεύουν την επιστημονική σκέψη, έρευνα και διδασκαλία, που συνιστά, μάλιστα, ατομικό δικαίωμα του πανεπιστημιακού δασκάλου –ερευνητή στο πλαίσιο της λειτουργίας των Α.Ε.Ι. (βλ. σχετ. Ν.Σ.Κ. 46/2023), συγχρόνως δε απαγορεύουν την παρέμβαση του κράτους στο πεδίο αυτό. Για τους εν λόγω σκοπούς ο καθηγητής Α.Ε.Ι. αναγνωρίζεται ως δημόσιος λειτουργός, που τελεί σε ιδιαίτερο προστατευτικό καθεστώς, το οποίο εγγυάται την προσωπική και λειτουργική του ανεξαρτησία (βλ. περί τούτων ΣτΕ 3499/2015, Δ.Εφ.Θεσ. 85/2021, 474/2020, Ν.Σ.Κ. 46/2023, όπου νομολογιακές και βιβλιογραφικές παραπομπές). Η ελευθερία της διδασκαλίας περιλαμβάνει τόσο την ελευθερία του διδάσκειν, όσο και την ελευθερία του διδάσκεισθαι (βλ. σχετ. Ν.Σ.Κ. 46/2023 ο.π. με την αυτόθι βιβλιογραφική παραπομπή). Στην έννοια της προσφοράς διδακτικού έργου περιλαμβάνονται κατά λογική ακολουθία, αλλά και κατά την ρύθμιση της διάταξης του άρθρου 64 παρ. 1 εδ. α΄ ν. 4957/2022, και οι εξετάσεις, που αφορούν στο συγκεκριμένο διδασκόμενο μάθημα, δεδομένου ότι η «διδασκαλία» συνυφαίνεται με την αντίστοιχη «εξέταση» (βλ. σχετ. Ν.Σ.Κ. 46/2023 ο.π., όπου σχετικές παραπομπές, Κλαμαρής, γνωμοδότηση με τον τίτλο «Πανεπιστημιακά, Ακαδημαϊκά/διδακτικά δικαιώματα και αρμοδιότητες των Ομότιμων Καθηγητών των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων», Ε.Δ.Δ.Δ.Δ. 4/2015 σελ. 1001). Στην ίδια έννοια ανήκει, επίσης, και η επίβλεψη διπλωματικών ή μη εργασιών, κατά ρητή περί τούτου πρόβλεψη του νομοθέτη στην γενική ερμηνευτική διάταξη του άρθρου 64 παρ. 1 εδ. ε΄ ν. 4957/2022. Όπως έχει αναφερθεί ανωτέρω, οι ομότιμοι καθηγητές, ως και τα λοιπά αφυπηρητήσαντα μέλη Δ.Ε.Π. έχουν δυνατότητα να επιβλέπουν διπλωματικές εργασίες του πρώτου και δεύτερου κύκλου σπουδών, ως και διδακτορικές διατριβές, οι οποίες συναρτώνται προς τον τρίτο κύκλο σπουδών. Οι ανωτέρω δυνατότητες αποτελούν συγχρόνως και σχετικό (ατομικό) δικαίωμα των ανωτέρω, με συνταγματικό έρεσμα, οποιαδήποτε δε παρεμπόδιση άσκησής του πλήττει την, στο ίδιο επίπεδο, προστατευόμενη ακαδημαϊκή ελευθερία της εκπαίδευσης.

13. Με τις διατάξεις των άρθρων 45 παρ. 5 εδ. α' ν. 2413/1996, 16 παρ. 1, περ. 1ε του εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας του Ε.Μ.Π., ως και 4 εδ. α', περίοδος τέταρτη του Κανονισμού Διδακτορικών Σπουδών της Σ.Ε.Μ.Φ.Ε. ο νομοθέτης έχει ορίζει ότι τα αφυπηρετούντα μέλη Δ.Ε.Π. και πολύ περισσότερο οι έχοντες αποκτήσει και τον τίτλο ομότιμου καθηγητή Α.Ε.Ι. διατηρούν την ιδιότητα του μέλους της τριμελούς συμβουλευτικής επιτροπής των υποψηφίων διδασκόντων και την ιδιότητα του επιβλέποντος καθηγητή. Οι διατάξεις αυτές, ως έχουν, ισχύουν και συνεφαρμόζονται συνδυαστικά προς το νομοθετικό πλαίσιο του νόμου 4957/2022 που έχει αναφερθεί ανωτέρω, τόσο ως μη αντιπθέμενες στις σχετικές ρυθμίσεις του μεταγενέστερου αυτού νομοθετήματος, όσο και κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 469 παρ. 4 εδ. α' τούτου (βλ. σχετ. Ν.Σ.Κ. 8/2023, πρβλ. 29/2023). Στην έννοια των διατηρούμενων «εσωτερικών κανονισμών», οι οποίοι αναφέρονται στην εν λόγω διάταξη, πρέπει να συμπεριληφθούν όχι μόνο ο εσωτερικός κανονισμός λειτουργίας του Πανεπιστημιακού Ιδρύματος, αλλά και κάθε άλλος, με τον οποίο ρυθμίζονται και μερικότερα εσωτερικά λειτουργικά και οργανωτικά ζητήματα τούτου, όπως, στο προκείμενο, συμβαίνει με τον Κανονισμό Διδακτορικών Σπουδών της Σχολής Ε.Μ.Φ.Ε. του Ε.Μ.Π. Τούτο, για την ταυτότητα του νομικού λόγου και της αυτής δικαιολογητικής αιτίας. Οποιαδήποτε άλλη προγενέστερη διάταξη αντιθέτου περιεχομένου θεωρείται ότι έχει καταργηθεί από την θέση σε ισχύ του νόμου 4957/2022 και της νεώτερης αντίληψης του νομοθέτη, που εισάγεται.

Συμπέρασμα

14. Κατά συνέπεια, σύμφωνα με όσα έχουν εκτεθεί παραπάνω, η απάντηση η οποία προσήκει στους προβληματισμούς της διοίκησης είναι ότι τα αφυπηρετούντα μέλη Δ.Ε.Π. και οι ομότιμοι καθηγητές έχουν την δυνατότητα, αλλά και το αντίστοιχο δικαίωμα να επιβλέπουν διπλωματικές εργασίες πρώτου κύκλου σπουδών, ως και διδακτορικές διατριβές.

Ο Γνωμοδοτών

Περικλής Αγγέλου

Νομικός Σύμβουλος του Κράτους